

บทที่ 9

ลัทธิพาณิชย์นิยม

1. ความหมายและความเป็นมา

แนวความคิดทางเศรษฐกิจที่แพร่หลายและมีอิทธิพลก่อนนโยบายเศรษฐกิจของยุโรปในช่วงศตวรรษที่ 16 ถึงต้นศตวรรษที่ 18 อย่างยิ่งก็คือแนวคิดของลัทธิความเชื่อที่เรียกกันว่า"ลัทธิพาณิชย์นิยม"(Mercantilism)ซึ่งความจริงแล้วการใช้ชื่อเช่นนั้นไม่ตรงกับความหมายที่แท้จริงของลัทธินี้นัก เพราะชื่อดังกล่าวหมายถึงเพียงเศรษฐกิจที่เน้นหนักในด้านการค้าแต่เพียงอย่างเดียว แต่ความจริงแล้วแนวคิดพาณิชย์นิยมเป็นการเน้นในการเสริมสร้างเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าด้วยการปรับปรุงทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรมและการค้าร่วมกันไป โดยเป็นไปตามหลักการที่ว่ารัฐจะเข้าไปเกี่ยวข้องแทรกแซงทางเศรษฐกิจอย่างมากด้วยวิธีออกกฎหมายหรือข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่รัฐต้องการ ดังนั้นรัฐจึงต้องเข้าไปมีส่วนในการวางแผนเศรษฐกิจและมีการควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเอกชนอย่างมากด้วย อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้นแนวความคิดแบบพาณิชย์นิยมนี้ก็แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ และแม้แต่ในประเทศเดียวกันเมื่อกาลเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแนวคิดไปด้วย

จุดเริ่มของแนวความคิดแบบพาณิชย์นิยมนี้ อาจกล่าวได้ว่าเริ่มมาจากตอนปลายยุคกลางในยุโรปซึ่งรัฐบาลกลาง(ของกษัตริย์)ได้เริ่มใช้อำนาจหน้าที่ควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายด้านโดยตรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่นการจัดสรรสินค้าจากเขตที่มีมากไปยังเขตที่ขาดแคลนและราคาสูง ซึ่งเป็นการเข้าควบคุมการผลิตของสมาคมอาชีพต่าง ๆ นอกจากนี้การพัฒนารูปแบบการทำสงครามจากแบบเดิมที่อาศัยระบบศักดินาโดยบรรดาขุนนางจะนำทหารมาช่วยกษัตริย์ทำการสู้รบ มาเป็นการสร้างกองทัพของกษัตริย์ขึ้นเอง ทำให้ต้องมีการใช้จ่ายเงินในการจ้างกองทหารเหล่านี้เป็นอันมาก รัฐบาลกลางซึ่งนำโดยกษัตริย์จึงมีความจำเป็นต้องหาทางสะสม

โลหะมีค่าคือทองคำและเงินเพื่อจะได้บรรลุจุดหมายในการสร้างกำลังอำนาจของประเทศด้วย และเมื่อประเทศมีอำนาจก็ทำให้สามารถควบคุมการค้ากับต่างประเทศได้ง่ายขึ้น ทั้งด้วยการเข้ายึดครองดินแดนอื่นเป็นอาณานิคมเพื่อใช้เป็นตลาดระบายสินค้าและเป็นแหล่งวัตถุดิบ และด้วยการเข้าผูกขาดการค้าในดินแดนต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ประเทศสามารถสะสมความมั่งคั่งในรูปโลหะมีค่าได้มากขึ้นเรื่อย ๆ

อย่างไรก็ตามปรากฏว่าการวางแผนควบคุมเศรษฐกิจโดยรัฐนั้นมักผิดพลาดอยู่เสมอ และเมื่อเข้าควบคุมเศรษฐกิจมากเกินไปก็ทำให้กระบวนการพัฒนานั้นขาดความคิดริเริ่มของฝ่ายเอกชนไป และการพัฒนายิ่งล่าช้าเพราะระบบการบริหารงานแบบราชการอีกด้วย นอกจากนี้ยังปรากฏว่าแนวคิดแบบพหุนิยมได้นำไปสู่การขัดแย้งกันระหว่างประเทศ เนื่องจากการแก่งแย่งผลประโยชน์ทางการค้ากันระหว่างรัฐจนนำไปสู่สงครามในที่สุด จากข้อบกพร่องของลัทธิพหุนิยมนี้เองที่ทำให้ในศตวรรษที่ 18 แนวคิดนี้จึงถูกโจมตีอย่างมากจากผู้ que เชื่อว่าเศรษฐกิจจะรุ่งเรืองก้าวหน้าไปได้ดีขึ้นถ้าหากรัฐลดการเข้าควบคุมเศรษฐกิจให้น้อยลง และปล่อยให้ "กฎธรรมชาติ" เข้ามาดำเนินการเอง ทั้งนี้รัฐควรหันไปสนใจแต่ด้านการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนมากขึ้นแทน หลักการนี้คือหลักการเศรษฐกิจแบบเสรีซึ่งนำไปสู่การสิ้นสุดของความเชื่อตามลัทธิพหุนิยมในที่สุด

ในการศึกษาถึงลัทธิพหุนิยมในที่นี้ จะได้พิจารณาแนวคิดและการปฏิบัติในหลายประเทศซึ่งแตกต่างกันออกไป โดยจะเริ่มจากบอร์ตุเกสและสเปน แล้วตามด้วยฮอลันดา อังกฤษ และฝรั่งเศสตามลำดับ

2. ลัทธิพหุนิยมในบอร์ตุเกสและสเปน

บอร์ตุเกสเป็นประเทศที่ส่งกองเรือออกสำรวจหาดินแดนใหม่ ๆ เป็นประเทศแรกในยุโรป ผลของการสำรวจที่สำคัญก็คือการค้นพบเส้นทางไปยังอินเดียทางเรือโดยไม่

ต้องขึ้นปกเลยเป็นครั้งแรก ซึ่งทำให้การค้ากับโลกตะวันออกของปอร์ตุเกสเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการสำรวจเส้นทางใหม่เป็นของรัฐ ดังนั้นรัฐบาลปอร์ตุเกสจึงเข้าผูกขาดการค้าโดยไม่ให้ออกชนเข้ามายุ่งเกี่ยว มีการออกกฎข้อบังคับเข้มแข็งกับผู้เข้าไปแทรกแซงหาประโยชน์ รัฐบาลทำการค้าโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงกำไรเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งกำไรนั้นวัดจากปริมาณโลหะมีค่าที่สะสมอยู่ในห้องพระคลัง ส่วนการจะได้มาซึ่งโลหะมีค่านั้นก็ต้องได้มาด้วยการได้เปรียบดุลการค้า นั่นคือขายสินค้าออกไปมากกว่าสิ่งเข้า

ในช่วงกำลังรุ่งเรืองจากการค้ากับตะวันออกนี้เอง รัฐบาลปอร์ตุเกสก็ให้กำหนดหลักการซึ่งถือกันว่าเป็นหลักการพื้นฐานของลัทธิพานิชนิยมที่ยึดถือกันสืบมาขึ้น 3 ประการคือ

(1) อาณานิคมจะต้องถูกใช้ประโยชน์เฉพาะให้แก่เมืองแม่(ประเทศผู้เข้าครอบครอง) เท่านั้น

(2) รัฐต้องเข้าควบคุมการค้าระหว่างประเทศทุกชนิดเพื่อให้ได้เปรียบดุลการค้าเสมอ

(3) ความมั่งคั่งของชาติวัดได้จากปริมาณโลหะมีค่า(เงินและทองคำ)ที่รัฐบาลมีสะสมอยู่ในห้องพระคลัง ดังนั้นจึงต้องพยายามสะสมโลหะมีค่าให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าจะต้องใช้วิธีการใดก็ตาม

หลักการทั้ง 3 นี้ซึ่งเป็นหลักที่เคยมีการปฏิบัติมาแล้วในการค้าของเวนิสและเยนัวกับตะวันออกนั้น ได้กลายเป็นหลักที่ซัดแจ้งของลัทธิพานิชนิยมมากขึ้นจากการปฏิบัติของเสปญ เสปญนั้นกระหายจะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการค้ากับอาณานิคม(ซึ่งมีโลหะมีค่าอันเป็นเครื่องวัดความมั่งคั่งของชาติจำนวนมหาศาล) เช่นเดียวกับปอร์ตุเกส ดังนั้นจึงประกาศ

ให้การค้าในทวีปอเมริกาส่วนของสเปนทั้งหมดเป็นการผูกขาดของชาติ และเพื่อควบคุมไม่ให้ต่างชาติเข้าไปแทรกแซงด้านการค้าในอาณานิคม สเปนได้ออกกฎหมายที่เรียกว่า Casa de Contratacion กำหนดให้การค้าทั้งหมดระหว่างสเปนกับอาณานิคมของสเปนต้องผ่านเฉพาะเมืองท่าที่กำหนดในอเมริกาและที่เมืองท่าเดียวในสเปน (Cadiz) เท่านั้น นอกจากนั้นผู้จะเดินทางไปอาณานิคมสเปนในทวีปอเมริกาจะต้องมีใบอนุญาตซึ่งไม่ออกให้ชาวต่างชาติหรือแม้แต่ชาวสเปนเชื้อสายยิว, มัวร์ หรือผู้แปลงสัญชาติก็ได้ ส่วนเรือที่จะเดินทางไปมาระหว่างสเปนกับทวีปอเมริกาก็ต้องเดินทางในรูปกองเรือเพื่อป้องกันผู้แปลกปลอมและป้องกันอันตรายจากโจรสลัดด้วย นอกจากนั้นมาตรการอื่นที่สำคัญก็คือป้องกันไม่ให้ทองคำและเงินที่นำมาสู่สเปนต้องรั่วไหลไปสู่ประเทศอื่นจากการส่งสินค้าเข้า

สเปนประสบผลสำเร็จในการได้โลหะมีค่าจำนวนมากเข้าสู่ประเทศ แต่ผลจากการมีโลหะมีค่าเข้ามาจำนวนมากนี้ต่อเศรษฐกิจของสเปนก็คือ ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้นหรือเกิดเงินเฟ้อ ทองคำและเงินที่นำเข้ามานั้นมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตของประเทศเพียงเล็กน้อยเพราะรัฐบาลไม่ได้สนใจต่อการส่งเสริมการผลิตภายในประเทศแต่อย่างใด และจากการที่ไม่มีการพัฒนาด้านการผลิตจึงทำให้ในเวลาสงครามและต้องการอาวุธยุทธโद्यปกรณ์เงินทองที่มีอยู่ก็ไม่สามารถหาซื้ออาวุธยุทธโद्यปกรณ์จากประเทศอื่นได้ (โดยเฉพาะอังกฤษซึ่งมีประสิทธิภาพการผลิตสูงนั้นไม่ได้ขายให้เพราะเป็นคู่แข่งสงครามกับสเปนเอง) กล่าวได้ว่านโยบายพานิชย์นิยมที่ดำเนินการโดยสเปนไม่ได้นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจหรือการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชากรสเปนมากนัก แต่มีนักทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ชาวสเปนเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่มองเห็นความจริงว่าประเทศควรเร่งผลิตสินค้า (ไม่ใช่กักตุนทองคำ) จึงจะทำให้เศรษฐกิจและกำลังทหารของชาติแข็งแกร่งตามที่ต้องการได้

3. ลัทธิพาณิชย์นิยมในฮอลันดา

เมื่อเสปญญสูญเสียอำนาจในการเป็นเจ้าของทะเลไปเพราะประสบความพ่ายแพ้ในการทำสงครามกับอังกฤษ ทำให้ไม่สามารถควบคุมผูกขาดผลประโยชน์ในอาณานิคมไว้ได้ เศรษฐกิจของเสปญจึงทรุดโทรมลง ในช่วงนี้เองฮอลันดาก็ได้เข้ามาแทนที่เสปญในฐานะประเทศสำคัญของยุโรปตะวันตกที่ทำการค้าระหว่างประเทศตามแนวลัทธิพาณิชย์นิยม อย่างไรก็ตามหลักการและการปฏิบัตินั้นก็แตกต่างไปจากประเทศต้นแบบ (คือ เสปญและปอร์ตุเกส) หลายประการ ทั้งนี้เนื่องจากฮอลันดาเป็นประเทศเล็กจึงไม่อาจดำเนินนโยบายลักษณะเดียวกับเสปญได้

ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของฮอลันดานั้นมีพื้นฐานสำคัญจากการค้า ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำการค้าแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ในประเทศกับประเทศเพื่อบ้านเท่านั้น ฮอลันดายังกอบโกยผลประโยชน์ได้มากจากการเป็นคนกลางนำเครื่องเทศและสินค้าตะวันออกอื่น ๆ จากลิบบอน (ของปอร์ตุเกส) ไปขายยังยุโรปตะวันตกและยุโรปเหนือ ต่อมาเมื่อเสปญพยายามเข้าครอบครองฮอลันดา มีการทำสงครามยาวนานทำให้มีการเปลี่ยนแปลงประเทศออกเป็นตอนเหนือ (เบลเยียม) กับตอนใต้ (ฮอลันดา) เรือของฮอลันดาถูกห้ามไม่ให้เข้าเมืองท่าลิบบอน จึงต้องไปหาสินค้าจากตะวันออกมาขายโดยตรง และที่นั่นฮอลันดาก็ได้ตั้งอาณานิคมของตนเองขึ้น

เนื่องจากฮอลันดาเป็นประเทศเล็กมากโดยมีอุตสาหกรรมเพียงเล็กน้อย และเนื่องจากความมั่งคั่งนั้นเกิดเนื่องจากการค้า ดังนั้นพื้นฐานความมั่งคั่งของชาติจึงย่อมเป็นการค้ามากกว่าการผลิต และนโยบายเศรษฐกิจของรัฐจึงมุ่งที่การค้าเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้แนวคิดพาณิชย์นิยมของฮอลันดาจึงมุ่งที่จะส่งเสริมการค้ายิ่งกว่าประเทศอื่น ๆ และทำให้เกิดข้อแตกต่างจากประเทศที่ดำเนินลัทธิพาณิชย์นิยมอื่นในสมัยนั้นตรงที่ฮอลันดาเกือบจะไม่เก็บ

ภาษีสินค้าเข้าเลย เพราะเห็นว่าจะจะเป็นผลเสียต่อการค้าเนื่องจากทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น และจะเป็นข้อเสียเปรียบของชาติในการทำการค้าต่อไป

แนวคิดตามลัทธิพาณิชย์นิยมในฮอลันดาที่แตกต่างไปจากปอร์ตุเกสและสเปนอีกประการหนึ่งก็คือ ในเรื่องการสะสมโลหะมีค่าซึ่งฮอลันดาเห็นว่าการเพียงแคเก็บสะสมโลหะมีค่าไว้ในชาตินั้นไม่ได้มีผลในทางสร้างสรรค์ในแง่เศรษฐกิจเลย(ยกเว้นกรณีเป็นสำรองทุนหลังเครื่องมือสินค้า) รัฐบาลฮอลันดาเห็นว่าควร อนุญาตให้นำโลหะมีค่าออกไปเพื่อซื้อสินค้าเข้ามาหากำไรซึ่งจะทำให้ได้โลหะมีค่าเข้ามามากขึ้นไปอีก ดังนั้นจึงยอมให้มีการนำเข้า-ส่งออกโลหะมีค่าโดยเสรี

อย่างไรก็ตามในส่วนที่แนวคิดพาณิชย์นิยมของฮอลันดาตรงกับของปอร์ตุเกสและสเปนก็คือ มุ่งรักษาผลประโยชน์ในการค้ากับอาณานิคมของตนไว้โดยเฉพาะไม่ให้ชาติอื่นเข้าแทรกแซงผลประโยชน์ได้ เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์นี้ ได้มีการตั้งบริษัทการค้าขึ้นคือบริษัท Dutch East India Company ซึ่งได้สิทธิผูกขาดการค้ากับอาณานิคมตะวันออก (เอเชีย) และมีหน้าที่บริหาร, ป้องกันและแสวงประโยชน์จากอาณานิคมอย่างเต็มที่ ส่วนในเขตอนอกเอเชียฮอลันดาใช้วิธีการตั้งบริษัทการค้าเช่นกัน แต่เมื่อไม่อาจผูกขาดได้ก็ใช้วิธีแข่งขันกับชาติอื่นให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

จากการที่ไม่มีกำลังทหารพอที่จะต้านทานการขยายอิทธิพลทั้งของอังกฤษและฝรั่งเศส ตลอดจนปอร์ตุเกสได้ ทำให้ฐานะทางการค้าของฮอลันดาเริ่มต้อยลงเรื่อย ๆ เมื่อเทียบกับอังกฤษ นับแต่กลางศตวรรษที่ 17 เป็นต้นไป ฮอลันดาต้องสูญเสียอาณานิคมไปเรื่อย ๆ จนในปลายศตวรรษที่ 17 นั้นการค้าของฮอลันดาก็ต้อยลงไปมากเมื่อเทียบกับคู่แข่งสำคัญ ๆ แม้ว่าปริมาณการค้าจะยังคงมีมากอยู่ก็ตาม

4. ลัทธิพานิชย์นิยมในอังกฤษ

ในขณะที่แนวคิดพานิชย์นิยมของปอร์ตุเกส, สเปน และฮอลันดานั้นไม่ได้เน้นหนักในการเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศด้วยการพัฒนาด้านการผลิตสินค้า ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรหรืออุตสาหกรรม ก็ปรากฏว่าในอังกฤษซึ่งขยายอำนาจทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศขึ้นมาแทนที่ฮอลันดาซึ่งกำลังตกต่ำลงนั้น ได้ให้ความสำคัญอย่างมากต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตภายในประเทศ ญัตยถือว่าเป็นรากฐานของความมั่งคั่งของชาติ

การพยายามพัฒนาการผลิตของอังกฤษนั้น เริ่มปรากฏชัดเจนตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 ในสมัยพระนางเจ้าอลิซาเบธที่ 1 โดยการที่ Lord Burghley รัฐมนตรีคลังได้ประกาศที่จะดำเนินการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลืออุตสาหกรรมโดยเฉพาะการผลิตอาวุธยุทธโธปกรณ์ และการต่อเรือ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศที่สามารถครองความเป็นเจ้าทะเลได้ย่อมหมายถึงการควบคุมอาณานิคมและการค้าระหว่างประเทศจะสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย ตัวอย่างของการพยายามส่งเสริมอุตสาหกรรมดังกล่าวนี้ได้แก่การจ้างผู้เชี่ยวชาญชาวต่างชาติเข้ามาสอนวิชาการผสมโลหะให้แก่คนงานอังกฤษ, การอนุญาตให้มีการจดทะเบียนผูกขาดในการทำเหมืองกำมะถันและดินประสิว, การพยายามสงวนป่าไม้เพื่อให้มีเพียงพอสำหรับต่อเรือ, การส่งเสริมการปลูกปอและป่านเพื่อทำเชือกและผ้าใบเรือ เป็นต้น นอกจากนั้นก็พยายามจะสร้างสภาพทางธุรกิจที่ดึงดูดใจต่อผู้ประกอบการให้เข้ามาลงทุนด้วย การดำเนินการเช่นนี้นอกจากจะมีผลต่ออุตสาหกรรมการผลิตอาวุธและการต่อเรือโดยตรงแล้ว ยังมีผลทางอ้อมทำให้อุตสาหกรรมอื่น ๆ ของอังกฤษพัฒนาได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย เช่นการที่อังกฤษมีคนงานที่ชำนาญด้านโลหะ และการจดทะเบียนสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ (ซึ่งพัฒนามาจากการอนุญาตให้มีการจดทะเบียนผูกขาด) ก็เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมของอังกฤษในระยะต่อ ๆ มา

ต่อมาในศตวรรษที่ 17 อังกฤษก็ยังคงดำเนินนโยบายเน้นในด้านการผลิตต่อไป ตามแผนการสร้างความยิ่งใหญ่ทางเศรษฐกิจของประเทศ นโยบายเช่นนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองกลุ่มเสรีนิยมซึ่งเข้ามามีอำนาจทางการเมืองมากขึ้น รัฐบาลได้พยายามดำเนินการลดข้อจำกัดในการผลิตต่าง ๆ ที่เกิดจากสมาคมอาชีพลงจนค่อย ๆ หดไป เป็นผลให้นักอุตสาหกรรมเริ่มมีอิสระมากขึ้นในการที่จะนำเอาเทคนิคการผลิตใหม่ ๆ มาใช้ เพราะไม่ต้องติดขัดอยู่ด้วยกฎของสมาคมอาชีพอีก การผลิตทางอุตสาหกรรมในระยะนี้จึงปรากฏว่าผลิตสินค้าได้มากขึ้น ซึ่งแม้คุณภาพจะต่ำลงบ้างแต่ราคาก็ต่ำลงพอที่จะทำให้คนจำนวนมากหาซื้อมาใช้ได้ นอกจากนี้ก็ปรากฏว่ารัฐบาลได้เข้าช่วยเหลือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมด้วยการตั้งกำแพงภาษีเพื่อปกป้องให้ด้วย

ในศตวรรษที่ 17 นี้ นอกจากจะให้ความสำคัญต่อการผลิตแล้ว อังกฤษยังให้ความสำคัญต่อการขยายการค้าอย่างมากด้วย เพราะมองเห็นถึงความมั่งคั่งที่ปอร์ตุเกสและฮอลันดาได้จากการค้า จากการให้ความสำคัญต่อการค้าเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างชาติ ทำให้อังกฤษดำเนินการแข่งขันกับฮอลันดาเพื่อลดความสามารถในการแข่งขันของฮอลันดาลง มีการตั้งบริษัทการค้าขนาดใหญ่ขึ้น เช่นบริษัทอินเดียตะวันออก และที่สำคัญคือออกพ.ร.บ. การเดินเรือ (The Navigation Act) ในปี 1651; 1660, 1663 และ 1673 กฎหมายนี้แสดงชัดถึงความปรารถนาของอังกฤษที่จะเสริมสร้างธุรกิจให้แก่ประชาชนของตน โดยตามพ.ร.บ.ดังกล่าว สินค้าที่ผลิตในเอเชีย, แอฟริกา หรืออเมริกาจะนำมาสู่อังกฤษได้ก็ต่อเมื่อขนส่งด้วยเรืออังกฤษหรือเรือของอาณานิคมอังกฤษ (ซึ่งมีกัปตันและลูกเรือเป็นคนอังกฤษ) เท่านั้น ยกเว้นสินค้าจากอินเดีย ส่วนสินค้าที่ผลิตในยุโรปจะนำเข้าอังกฤษต้องขนส่งด้วยเรืออังกฤษหรือเรือของประเทศผู้ผลิต หรือเรือของเมืองท่าที่ส่งออกสินค้านั้นเท่านั้น นอกจากนี้ผล

ผลิตจากอาณานิคมของปอร์ตุเกสและสเปนต้องขนส่งมาจากปอร์ตุเกสหรือสเปนเท่านั้น ซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนต่อธุรกิจการเป็นพ่อค้าคนกลางของฮอลันดาเป็นอย่างมาก ส่วนสำคัญอีกอย่างหนึ่งของพ.ร.บ.การเดินเรือก็คือเรือที่ขนส่งสินค้าบริเวณชายฝั่งอังกฤษจะต้องมีกัปตันเป็นคนอังกฤษ และสินค้าที่ขนส่งโดยเรือของต่างชาติจะต้องเสียภาษีศุลกากรในอัตราสูงกว่าถ้าขนส่งโดยเรืออังกฤษ สินค้าบางอย่างได้แก่น้ำตาล, ยาสูบ, ฝ้าย, คราม, ชิง และไม้ย้อมสี (ต่อมามีการกำหนดเพิ่มขึ้นอีกมาก) ได้มีการระบุว่า การจะขนส่งออกจากอาณานิคมของอังกฤษจะต้องขนส่งตรงไปยังอังกฤษหรืออาณานิคมอื่นของอังกฤษเท่านั้น ซึ่งทำให้ถ้าต่างชาติต้องการซื้อ ไม่อาจติดต่อซื้อและขนส่งไปได้โดยตรง นอกจากนั้นสินค้าต่างชาติที่อาณานิคมอังกฤษสั่งเข้าจะต้องสั่งซื้อจากเมืองท่าของอังกฤษและขนส่งโดยเรืออังกฤษเท่านั้น พ.ร.บ.การเดินเรือนี้จึงเป็นระบบที่จะป้องกันการแข่งขันแทรกแซงตลาดจากชาติอื่น ทำให้รายได้ของอังกฤษจากการรับขนส่งสินค้าเพิ่มขึ้น และยังทำให้อังกฤษกลายเป็นศูนย์กลางการติดต่อซื้อขายที่สำคัญของโลกด้วย เนื่องจากประเทศที่ต้องการซื้อสินค้าจากอาณานิคมอังกฤษต้องมาซื้อที่อังกฤษเท่านั้น

แม้จะดำเนินการผูกขาดการค้าเช่นเดียวกับปอร์ตุเกสและสเปน แต่จุดประสงค์นั้นอังกฤษไม่ได้ต้องการแต่จะสะสมโลหะมีค่าเอาไว้เป็นสำคัญ นักเศรษฐศาสตร์อังกฤษเช่น Thomas Mun (1621) ได้แสดงความคิดเห็นสนับสนุนการที่บริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษนำโลหะมีค่าออกนอกประเทศเพื่อไปซื้อสินค้าซึ่งจะได้กำไรตอบแทนเข้ามาเป็นโลหะมีค่าจำนวนมากกว่าที่ได้นำออกไป Sir William Petty (1690) ก็แสดงความคิดเห็นว่าความมั่งคั่งแท้จริงของชาตินั้นไม่ใช่มาจากทองคำและเงิน แต่มาจากแรงงานและที่ดินซึ่งใช้ในการผลิต ส่วน Sir Josiah Child (1696) ก็แสดงความคิดเห็นว่าการมีเพียงโลหะเงินและ

ทองอยู่ในประเทศนั้นไม่มีความหมาย สิ่งที่สำคัญคือการมีอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถกู้ยืมเงินทองเหล่านั้นไปพัฒนาการดำเนินการได้ จากความคิดต่าง ๆ เหล่านี้จึงไม่น่าแปลกใจที่อังกฤษได้ยอมให้มีการนำทองคำและเงินออกและเข้าประเทศได้เกือบจะโดยเสรีมาตั้งแต่ปี 1663

ในด้านการผลิตนั้นอังกฤษพยายามอย่างมากที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตของประเทศขึ้น เช่นในปี 1702 ได้มีการทำสนธิสัญญา (Methuen Treaty) กับปอร์ตุเกส เพื่อส่งออกผ้าขนสัตว์แลกกับไวน์จากปอร์ตุเกส ทั้งนี้โดยที่บริษัทยินดีจะวันออกของอังกฤษยอมส่งออกผ้าขนสัตว์ในราคาขาดทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผ้าขนสัตว์ที่ถูกกระทบกระเทือนจากการนำเข้าผ้าฝ้าย (จากอินเดีย) เข้าประเทศ อีกกรณีหนึ่งก็คือตามสนธิสัญญา The Treaty of Utrecht ซึ่งทำให้อังกฤษขยายตลาดได้ในอาณานิคมของสเปน ในอเมริกานั้น อังกฤษก็มีการจ่ายเงินอุดหนุนแก่ผู้ส่งออกถ้าหากส่งออกสินค้าที่มีมากและราคาตกต่ำอยู่ในอังกฤษ ซึ่งเป็นนโยบายเดียวกับที่มีการออกกฎหมายที่เรียกว่า Corn Law ในปี 1689 ซึ่งรัฐจ่ายเงินอุดหนุนแก่ผู้ส่งออกธัญพืชเมื่อราคาธัญพืชขายในตลาดต่ำกว่าระดับที่กำหนด (แสดงว่าสินค้ามีมากเกินไปราคาจึงต่ำ) กฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่สำคัญคือ Calico Act ในปี 1721 ซึ่งห้ามการนำเข้าผ้าฝ้ายพิมพ์ดอก (calico) เพราะทำความกระทบกระเทือนต่ออุตสาหกรรมผ้าขนสัตว์ โดยที่อังกฤษได้ส่งเสริมการผลิตผ้าฝ้ายขึ้นเองในประเทศตาม Manchester Act (1735)

กล่าวได้ว่าตลอดศตวรรษที่ 18 นั้นอังกฤษทำการปกป้องอุตสาหกรรมของตนมาโดยตลอดด้วยการตั้งภาษีขาเข้าในอัตราสูง, ด้วยการรักษาตลาดในอาณานิคมไว้สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมของอังกฤษเท่านั้น และด้วยการควบคุมการขนส่งสินค้าจากอาณานิคมเพื่อให้ได้วัตถุดิบมากพอและราคาต่ำ มาตรการเหล่านี้มีส่วนทำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอังกฤษ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอันทำให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม

ต่อไป นอกจากนั้นยังทำให้การค้าต่างประเทศของอังกฤษมีมูลค่าเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าในช่วงจากปี 1700-1789 และอุตสาหกรรมโดยเฉพาะการทอผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์โลหะขยายตัวอย่างมาก

แม้จะมีการพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นได้มากมายตามแนวนโยบายข้างต้น ก็ยังมีนักเศรษฐศาสตร์อังกฤษจำนวนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้าจำกัดควบคุมและแทรกแซงการค้าและอุตสาหกรรมโดยรัฐ บุคคลสำคัญผู้หนึ่งที่โจมตีหลักการของลัทธิพานิชนิยมอย่างหนักได้แก่ David Hume (1752) ซึ่งเห็นว่าการได้เปรียบดุลการค้าซึ่งนำไปสู่การสะสมโลหะมีค่าในประเทศนั้นจะทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ทำให้ต่างประเทศเลิกซื้อสินค้า (เพราะราคาแพง) สินค้าออกจะลดลงเร็วกว่าสินค้าเข้าเป็นเหตุให้ขาดดุลการค้าและโลหะมีค่าต้องไหลออกนอกประเทศในที่สุด ด้วยเหตุนี้การสะสมโลหะมีค่าไว้จำนวนมากเกินปกติในประเทศใดประเทศหนึ่งไม่อาจทำได้ เพราะกลไกราคาจะทำให้โลหะมีค่านั้นไหลออกไปสู่ประเทศที่สินค้านั้นมีราคาถูกกว่า นอกจากนี้ David Hume ยังแสดงความเห็นว่าสมควรจะมีมาตรการที่จะส่งเสริมการค้าระหว่างชาติต่าง ๆ ซึ่งในความเห็นของเขานั้นจะเป็นผลดีต่ออังกฤษ นอกจาก Hume แล้วก็ยังมีบุคคลสำคัญอื่น ๆ อีกหลายคนที่โจมตีแนวคิพานิชนิยม แต่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดก็คือ Adam Smith (1776) ซึ่งได้โจมตีเรื่องความนิยมสะสมโลหะมีค่า, ความนิยมให้มีการได้เปรียบดุลการค้า, การตั้งกำแพงภาษี, การควบคุมอาณานิคม และการผูกขาดการเดินเรือ Smith เชื่อว่าความมั่งคั่งของชาตินั้นวัดได้จากปริมาณสินค้าและบริการที่ผลิตได้และจากการค้าสินค้าและบริการที่ผลิตได้เหล่านั้น ความมั่งคั่งดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นได้เมื่อมีการแบ่งงานกันทำที่กว้างขวางขึ้นในหมู่ผู้ผลิต ซึ่งก็คือการที่บุคคลผลิตแต่สิ่งที่เขาทำได้ราคาถูกที่สุดและขายออกไปเพื่อซื้อสิ่งอื่น ๆ ที่เขาต้องการ แทนที่จะพยายามผลิตสิ่งที่ต้องการทุกอย่างด้วยตนเอง หลักการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะในการผลิต คือผลิตเฉพาะในสิ่งที่เขาทำได้ดีกว่าโดยเปรียบเทียบ

นั้น อาจประยุกต์ใช้ในระดับประเทศได้ด้วย คือประเทศต่าง ๆ จะแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะ ผลิตเฉพาะสินค้าที่ผลิตได้ดีที่สุดเท่านั้นแล้วมาแลกเปลี่ยนกันระหว่างประเทศ สมมติเชื่อว่าถ้าสามารถทำการผลิตตามหลักนี้ได้ เศรษฐกิจของทุกประเทศในโลกจะดีขึ้น แต่การจะบรรลุเป้าหมายตามหลักนี้ได้ก็จำเป็นที่ประเทศต่าง ๆ ต้องปล่อยให้เศรษฐกิจดำเนินไปเองโดยไม่เข้าแทรกแซง เพราะการเข้าจำกัดหรือส่งเสริมการผลิตและการค้าจะไปทำให้การแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะที่กลไกตลาดเป็นผู้กำหนดนั้นผิดพลาดไปหมด (เช่นรัฐบาลอาจส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ผลิตต้นทุนสูงโดยใช้เหตุ) แนวคิดของสมิธได้ค่อย ๆ เป็นที่ยอมรับในอังกฤษทีละน้อย จนมีการยอมรับอย่างเต็มที่ในศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นช่วงที่อังกฤษมีความได้เปรียบในการผลิตเหนือกว่าประเทศอื่นมาก จึงไม่กลัวการแข่งขันจากต่างประเทศและอยากให้มีการค้าเสรีเพราะอังกฤษจะได้เปรียบมาก

5. ลัทธิพาณิชย์นิยมในฝรั่งเศส

สภาพทางเศรษฐกิจของฝรั่งเศสในช่วงเวลาที่ลัทธิพาณิชย์นิยมแพร่หลายนั้น คล้ายอังกฤษมากกว่าปอร์ตุเกส, สเปน หรือฮอลันดา ฝรั่งเศสไม่มีทั้งเส้นทางเดินเรือไปตะวันออกซึ่งจะทำการค้าที่มั่งคั่งได้และไม่มีอาณานิคมที่มั่งคั่งด้วยโลหะมีค่าที่สามารถยืมมาได้จากคนพื้นเมืองด้วย แม้ว่าในระยะแรก ๆ ฝรั่งเศสจะพยายามสะสมโลหะมีค่าและพยายามให้ได้เปรียบดุลการค้ามากที่สุดด้วยการห้ามการนำโลหะมีค่าออกนอกประเทศ(ปี 1540)และมีกฎหมายห้ามนำสินค้าฟุ่มเฟือยเข้าประเทศ แต่ในไม่ช้าฝรั่งเศสก็รู้ว่าความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและความมั่งคั่งอยู่ดีของคนในชาตินั้น ขึ้นกับการผลิตสินค้าและบริการเป็นสำคัญ และการได้เปรียบดุลการค้าเป็นเพียงเครื่องชี้ถึงความสามารถในการแข่งขันของกิจการผลิตในชาติเท่านั้น มิได้เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจมากนัก ด้วยเหตุนี้ในศตวรรษที่ 16 รัฐบาลฝรั่งเศสจึงได้มีการจ่ายเงินอุดหนุนการผลิต, ยกเว้นภาษี, ให้สิทธิผูกขาด, ให้เงินกู้

และให้จดทะเบียนสิทธิบัตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้น เช่นอุตสาหกรรมการทำแก้ว, การทำน้ำตาลทรายขาว, การทอพรม, การทอผ้าขนสัตว์, การทอผ้าไหม และการทอผ้าลินิน เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีการจัดตั้งบริษัทการค้าระหว่างประเทศขนาดใหญ่และสร้างกองเรือสินค้าขึ้นด้วย

นอกจากนี้นักทฤษฎีชาวฝรั่งเศสก็มีความคิดเห็นขัดแย้งกับการสะสมโลหะมีค่าเช่นเดียวกับในอังกฤษด้วย ซึ่งบุคคลสำคัญในเรื่องนี้ได้แก่ ฌอง โบแดง (Jean Bodin) ซึ่งวิจารณ์นโยบายสะสมโลหะมีค่าว่าจะเป็นผลทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น และเขาเน้นในความสำคัญของการผลิตว่าเป็นเครื่องแสดงความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชาติ มิใช่โลหะมีค่า

ระยะสำคัญที่สุดของนโยบายพาณิชย์นิยมแบบของฝรั่งเศสนั้นเป็นช่วงที่ Jean Baptiste Colbert (1619-1683) เป็นที่ปรึกษาเศรษฐกิจของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 โคลแบร์ตเป็นผู้เชื่อมั่นมากในเรื่องประสิทธิภาพการผลิต และเขามุ่งมั่นที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตของฝรั่งเศสให้สูงขึ้นเพื่อให้ได้เปรียบดุลการค้าอันจะนำมาซึ่งโลหะมีค่าเข้ามาในประเทศ โคลแบร์ตเชื่อว่าชาวต่างประเทศจะซื้อสินค้าฝรั่งเศสถ้ามีคุณภาพสูง ในการจะเร่งส่งเสริมอุตสาหกรรมเขาใช้วิธีจ่ายเงินอุดหนุนให้อุตสาหกรรม, ใช้นโยบายผลักดันให้มีการสร้างอุตสาหกรรมของทางราชการมากยิ่งขึ้นกว่าที่เคยทำมาก่อน และพยายามให้มีอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ นอกจากนั้นเพื่อให้มีปริมาณแรงงานเพียงพอ เขาจึงห้ามการอพยพออกของแรงงานฝีมือชาวฝรั่งเศส และสนับสนุนให้เด็กหนุ่มแต่งงานก่อนอายุ 20 ปี ตลอดจนยกเว้นภาษีให้แก่ครอบครัวที่มีบุตรเกิน 10 คนขึ้นไป (ถ้าไม่มีใครบวชเป็นพระหรือแม่ชี) เขายังได้รณรงค์อย่างหนักต่อต้านการขอลาน, การบริจจาคารกุศลและความเกียจคร้าน และเพื่อประกันว่าสินค้าจากฝรั่งเศสจะมีคุณภาพสูง เขาได้ออกข้อกำหนดระบุรายละเอียดเฉพาะ

ของสินค้าว่าจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไร และวิธีที่จะต้องใช้ในการทำการผลิตด้วย เขายังได้จัดการให้มีการสร้างถนน, สะพาน และคลองเพื่อปรับปรุงระบบคมนาคมของฝรั่งเศสอีกด้วย

ในเรื่องเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศนั้น โคลแบต์เชื่อว่าปริมาณการค้ามีจำนวนค่อนข้างตายตัว และถ้าฝรั่งเศสต้องการเพิ่มส่วนแบ่งของตนในการค้าก็จะต้องดึงมาจากประเทศอื่น ซึ่งการจะดึงส่วนแบ่งจากประเทศอื่นมาได้เร็วที่สุดก็ต้องโดยวิธีใช้กำลัง ในปี 1669 เขาได้เขียนไว้ว่าการค้าของโลกที่มีขณะนั้นทำโดยใช้เรือ 20,000 ลำและจำนวนนี้ไม่อาจเพิ่มได้อีก แต่ละชาติพยายามให้ได้ส่วนแบ่งที่เป็นธรรมและนำหน้าชาติอื่น ฮอลันดาขณะนั้นทำสงครามการค้านี้ด้วยเรือ 15,000-16,000 ลำ, อังกฤษด้วยเรือ 3,000-4,000 ลำ และฝรั่งเศสด้วยเรือ 500-600 ลำ อังกฤษและฝรั่งเศสจะเพิ่มการค้าได้ก็โดยเพิ่มจำนวนเรือ และจำนวนเรือจะเพิ่มได้ก็ด้วยการดึงส่วนแบ่งมาจากฮอลันดาเท่านั้น ด้วยเหตุนี้โคลแบต์จึงสนับสนุนการทำสงครามกับฮอลันดา

ความพยายามของโคลแบต์อีกทางหนึ่งนั้นก็คือการพยายามลดภาษีศุลกากรให้ต่ำลงโดยหวังว่า"การค้าเสรี"จะทำให้ฝรั่งเศสมีการค้ามากขึ้น แต่ในที่สุดเขาก็หันกลับไปใช้วิธีการตั้งกำแพงภาษีสูงอีกเพราะผู้ผลิตทั้งหลายร้องเรียนด้วยความกลัวการแข่งขันจากต่างประเทศ นอกจากนี้โคลแบต์ยังได้ตั้งบริษัทการค้าคือบริษัทอินเดียตะวันออกของฝรั่งเศสขึ้น โดยหวังว่าจะสามารถแย่งการค้าที่อินเดียมาจากฮอลันดาและอังกฤษได้ เขายังพยายามที่จะตั้งอาณานิคมในคานาดาให้มั่นคงด้วยการส่งผู้หญิงไปให้แต่งงานกับทหารและตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นั่น

อย่างไรก็ตามความพยายามของโคลแบต์ไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เขาเน้นมากไปในการค้าสินค้าฟุ่มเฟือยซึ่งเป็นเรื่องผิดพลาด เพราะเศรษฐกิจที่จะขยายตัวได้สมควรเป็นเศรษฐกิจที่มุ่งผลิตสินค้าสำหรับคนหมู่มาก นอกจากนี้การวางแผนเศรษฐกิจของโคลแบต์

ยังถูกระทบกระเทือนอย่างมากจากการทำสงครามของฝรั่งเศสซึ่งต้องใช้จ่ายเงินมหาศาล จนไม่มีงบประมาณที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมและการค้าตามต้องการ และทำให้คนฝรั่งเศส ไม่มีพลังพอที่จะทำการพัฒนาเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กับการทำสงครามได้ อย่างไรก็ตามการค้าของฝรั่งเศสก็เจริญขึ้นและกองเรือสินค้าก็ขยายขนาดขึ้นได้ในสมัยที่โคลแบต์มีบทบาท

จากข้อเท็จจริงจะเห็นได้ว่า ในศตวรรษที่ 17 นั้น อนาคตเศรษฐกิจของฝรั่งเศสจะต้องขึ้นกับการผลิตมิใช่ขึ้นกับการพัฒนาการค้ากับต่างประเทศขนาดใหญ่เหมือนเช่นฮอลันดา หรือขึ้นกับการกอบโกยผลประโยชน์จากอาณานิคมเหมือนสเปน ในศตวรรษที่ 18 ฝรั่งเศสก็คงปฏิบัติตามแบบโคลแบต์อันเป็นแนวทางลัทธิพาณิชย์นิยมแบบฝรั่งเศสโดยเฉพาะอยู่ต่อไป นั่นคือยังคงตั้งกำแพงภาษีสูง, ส่งเสริมการส่งออกและที่สำคัญที่สุดคือพยายามนำเอาเทคนิคอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่พัฒนาขึ้นในอังกฤษมาสู่ฝรั่งเศส แม้กระนั้นก็ตามในฝรั่งเศสก็มีนักเศรษฐศาสตร์ที่คัดค้านการเข้าแทรกแซงธุรกิจอย่างมากโดยรัฐบาล (เช่นเดียวกับที่มีการคัดค้านในอังกฤษ) กลุ่มคัดค้านที่โจมตีแนวความคิดพาณิชย์นิยมได้รุนแรงที่สุดคือกลุ่ม "ธรรมชาตินิยม" (Physiocrats) ซึ่งมี Francois Quesney เป็นผู้นำ ในปี 1758 เขาได้เขียนหนังสือสนับสนุนให้ใช้นโยบาย Laissez-faire ซึ่งเป็นการปล่อยให้เศรษฐกิจเป็นไปโดยเสรีตามธรรมชาติ รัฐบาลไม่เข้าไปแทรกแซง แนวคิดของกลุ่มธรรมชาตินิยมโดยเฉพาะเรื่องไม่เห็นด้วยกับการเข้าจำกัดควบคุมเศรษฐกิจโดยรัฐนั้น มีผู้เห็นด้วยเป็นจำนวนมาก จนทำให้ในช่วงปี 1774-1776 (มี Robert Jacques Turgot ผู้สนับสนุนแนวคิดธรรมชาตินิยมเป็นหัวหน้ารัฐบาล) ได้มีการยกเลิกข้อจำกัดต่าง ๆ เกี่ยวกับการค้าัญญูพืชไปเป็นอันมาก และมีความพยายามจะขจัดกาารผูกขาดโดยสมาคมข้างออกไปด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในฝรั่งเศส

ก็มีการโจมตีแนวคิดพานิชนิยมอย่างรุนแรงเช่นเดียวกับในอังกฤษ อย่างไรก็ตามหลักการในเรื่องการค้าเสรีได้รับการยอมรับเป็นนโยบายของรัฐน้อยกว่าในอังกฤษ เนื่องจากฝรั่งเศสไม่อยู่ในฐานะที่จะแข่งขันในด้านการผลิตได้อย่างเข้มข้นเหมือนอังกฤษซึ่งมีการปฏิวัติอุตสาหกรรมมาแล้ว

6. ลัทธิพานิชนิยมกับอาณานิคม

การที่อาณานิคมมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของยุโรปในช่วงที่แนวคิดพานิชนิยมเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทำให้นโยบายเกี่ยวกับอาณานิคมมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายการสร้างชาติทางเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง นโยบายที่สำคัญประการแรกก็คือการได้มาซึ่งอาณานิคมนั้นเป็นสิ่งพึงปรารถนาอย่างยิ่งเพราะเห็นชัดว่าจะได้ความมั่งคั่งมาจากอาณานิคมอย่างแน่นอน นอกจากนั้นนโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คืออาณานิคมนั้นจะต้องเป็นเพื่อประโยชน์ของประเทศผู้ครอบครองโดยเฉพาะเท่านั้น ซึ่งเรียกว่าหลักการ Colonial compact ได้แก่การค้ากับอาณานิคมจะต้องเป็นเฉพาะกับเมืองแม่(ผู้ครอบครอง) การขนส่งก็ต้องด้วยเรือของอาณานิคมเองหรือของเมืองแม่เท่านั้น อาณานิคมต้องซื้อสินค้าที่ผลิตจากเมืองแม่เป็นหลัก อาณานิคมต้องไม่ผลิตสินค้าที่แข่งขันกับเมืองแม่ได้ออกขาย และอาณานิคมควรผลิตและขายเฉพาะสิ่งที่เมืองแม่ต้องการเท่านั้น นโยบายของประเทศยุโรปต่าง ๆ ที่มีต่ออาณานิคมโดยทั่วไปจะเป็นภายในกรอบกว้าง ๆ นี้ แต่จะต่างกันไปบ้างตามเงื่อนไขของแต่ละประเทศและแต่ละอาณานิคม

6.1 อาณานิคมทางตะวันออก

ในกรณีของอาณานิคมทางตะวันออก(เอเชีย)นั้น เมื่อปอร์ตุเกสค้นพบเส้นทางเดินเรือใหม่สู่แหล่งสินค้าที่เคยถูกผูกขาดโดยเวนิสและเจนัวมาเป็นเวลานานในยุโรป ปอร์-

ตุเกสจึงเข้าทำการผูกขาดการค้าในเส้นทางใหม่นี้เองบ้าง บอร์ตุเกสพยายามให้มีปริมาณสินค้าเพียงพอสำหรับนำมาขายในยุโรปด้วยการตั้งฐานที่มั่นขึ้นในอาณานิคม และเข้าควบคุมคนพื้นเมืองในด้านการผลิต อย่างไรก็ตามบอร์ตุเกสประสบปัญหาในการพยายามป้องกันไม่ให้ต่างชาติรู้จักเส้นทางเดินเรือใหม่และเข้าแทรกแซงการค้าของบอร์ตุเกส ทั้งนี้เพราะเป็นประเทศเล็กและกำลังน้อย

การผูกขาดของบอร์ตุเกสในการค้ากับตะวันออกนั้น ถูกทำลายลงโดยพวกฮอลันดาซึ่งเรียนรู้เส้นทางเดินเรือจากการเข้าร่วมเดินทางมาในเรือบอร์ตุเกส ฮอลันดาได้จัดตั้งบริษัทอินเดียตะวันออกขึ้นและแผ่อำนาจครอบครองเหนือ สุมาตรา, ชวา, หมู่เกาะ Moluccas บางส่วนของนิวกินีและบอร์เนียว ตลอดจนตอนใต้ของคาบสมุทรมลายู ซึ่งทั้งหมดนี้ได้ค่อย ๆ สูญเสียไปให้แก่อังกฤษในปี 1824 นอกจากนี้ฮอลันดายังมีอำนาจอยู่ที่ลังกาซึ่งต้องเสียแก่อังกฤษในปี 1796 และยังมีการค้าติดต่อกับจีน ญี่ปุ่น มีเมืองท่าที่อ่าวเบอร์เซีย ซึ่งทำให้ติดต่อกับตลาดเบอร์เซียและรัสเซียได้อีกด้วย การบริหารการค้ากับตะวันออกของฮอลันดานี้ ทำโดยผ่านกิจการในรูปแบบหุ้นส่วน ซึ่งได้รับสิทธิผูกขาด มิใช่เป็นกิจการของทางราชการซึ่งต่างกับกรณีของบอร์ตุเกส

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ฮอลันดาใช้วิธีการแบบเดียวกับบอร์ตุเกสก็คือ การที่มุ่งสนใจเฉพาะการค้ามากกว่าการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาเศรษฐกิจของดินแดนใหม่ขึ้น ในอาณานิคมต่าง ๆ นั้นฮอลันดาจะจัดตั้งเพียงสถานีการค้าและพยายามหาสินค้าเข้ามาด้วยวิธีจ่ายราคาสูงสำหรับสินค้าที่ต้องการเพื่อให้มีการทำการผลิตขึ้นมาก ๆ แต่เมื่อมีการผลิตมากแล้ว ฮอลันดาก็จะตัดราคาลงมาทันที เช่นกรณีการนำกาแฟไปปลูกในชวาในปี 1700 และในการค้าเครื่องเทศก็ใช้วิธีคล้ายกัน แต่บางครั้งถึงกับมีการทำลายการเพาะปลูกบางส่วนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการลัก-

ลอบขายในตลาดมืดซึ่งให้ราคาสูงกว่า (เนื่องจากซอลันดากคราคาไว้ต่ำและขายราคาสูงในยุโรป จึงทำให้มีความพยายามลักลอบซื้อในราคาสูงกว่าเพราะถ้าส่งไปขายในยุโรปก็ยิ่งได้กำไรดี) โดยสรุปแล้วซอลันดาไม่ได้สนใจจริงจังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสวัสดิการของอาณานิคมของตน แต่สนใจเฉพาะการค้าเพื่อจะให้ได้สินค้าที่ต้องการมาโดยง่ายและผลตอบแทนสูงเป็นสำคัญ

เมื่อซอลันดาต้องเผชิญกับประเทศที่มีกำลังทางทหารและกองเรือที่เข้มแข็งกว่าของฝรั่งเศสและอังกฤษ ก็ทำให้ผลประโยชน์ในดินแดนตะวันออกของซอลันดาต้องลดลงไปมาก ทั้ง 2 ชาตินี้เข้าทำการค้ากับอินเดียนก่อนและได้กำไรดีจากการค้าผ้าฝ้ายและใบชา ทั้งนี้โดยที่การจัดการค้าใช้วิธีการตั้งบริษัทเอกชนที่รัฐให้สิทธิผูกขาดเช่นกัน คือบริษัทอินเดียนตะวันออกของอังกฤษ (ปี 1600) และบริษัทอินเดียนตะวันออกของฝรั่งเศส (ปี 1664) ในเขตตะวันออกของอังกฤษและฝรั่งเศสสนใจเฉพาะการค้าเป็นสำคัญ เช่นเดียวกับซอลันดา โดยไม่สนใจการตั้งถิ่นฐานและการพัฒนาเศรษฐกิจของอาณานิคมมากนัก และจากการแย่งส่วนแบ่งการค้ากันทำให้เกิดการต่อสู้ซึ่งเป็นผลให้การครอบครองของฝรั่งเศสในโลกตะวันออกลดลงไปเป็นอย่างมาก

6.2 อาณานิคมในทวีปอเมริกา

ในระยะแรก ๆ นโยบายพานิชนิยมที่มีต่ออาณานิคมในอเมริกานั้น เป็นแบบเดียวกับที่ใช้ในโลกตะวันออก โดยที่เสปนนั้นได้สร้างข้อกำหนดควบคุมเพื่อให้สามารถกอบโกยผลประโยชน์จากการค้ากับอาณานิคมแต่ผู้เดียว (สินค้าที่ได้จากอาณานิคมคือทองคำและเงิน ส่วนสินค้าที่ส่งไปขายอาณานิคมส่วนใหญ่คืออาวุธยุทโธปกรณ์ที่จะใช้ในการปราบปรามและปล้นสะดมทรัพย์สินจากคนพื้นเมือง ตลอดจนอาหารต่าง ๆ) การค้าทั้งหมดกับอาณานิคมจะต้องผ่านเฉพาะเมืองท่าที่ควบคุมเท่านั้น เรือที่จะทำการค้าก็ต้องเดินทางไปในลักษณะกองเรือและห้ามชาวต่าง

ชาติเข้ายุ่งเกี่ยวในการค้ากับอาณานิคมโดยเด็ดขาด

การส่งเสริมการผลิตสินค้าต่าง ๆ ในอาณานิคมของสเปนนั้นมียุ้งบ้าง เช่นมีการปลูกอ้อยและยาสูบจำนวนมากที่คิวบา, ไฮติ และซานโตโดมิงโก มีการเลี้ยงปศุสัตว์ในเปรู เป็นต้น แต่โดยทั่วไปแล้ว สเปนใช้ประโยชน์จากความอุดมสมบูรณ์ของที่ดินในอาณานิคมที่ทวีปอเมริกา น้อยมาก โดยเฉพาะเมื่อห้ามพวกยิว, มัวร์ซึ่งขยันขันแข็งเข้าตั้งถิ่นฐานในอาณานิคม และยกที่ดินเป็นผืนใหญ่ให้แก่พวกขุนนางและพระสอนศาสนา ซึ่งมีความสนใจน้อยมากในการผลิตและการค้า นอกจากนั้นการผลิตและการค้าของอาณานิคมอเมริกายังถูกจำกัดอย่างมากจากการควบคุมการเดินเรือติดต่อกับดินแดนอื่น เพราะการให้มีการเดินเรือติดต่อกันเพียงปีละ 1-2 ครั้งทำให้ที่ว่างในเรือมีราคาแพงและต้นทุนค่าขนส่งสูงเกินไปโดยใช้เหตุ นอกจากนั้นการเก็บสินค้ารอเรือที่จะมาขนส่งก็ทำให้ต้นทุนค่าเก็บรักษาสูงด้วย เช่นกรณีน้ำตาลและยาสูบจากหมู่เกาะอินเดียนตะวันตกและอเมริกากลางของสเปน ดังนั้นจึงปรากฏว่าผู้ผลิตในอาณานิคมมักลักลอบค้ากับต่างชาติโดยเฉพาะอังกฤษ (ในอาณานิคมอเมริกา) และพวกฮอลันดาเป็นอันมาก เพราะทำให้ขายสินค้าได้โดยเร็วและสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาถูกกว่าซื้อจากสเปนด้วย

ต่อมาในศตวรรษที่ 18 เมื่อกำลังของสเปนไม่อาจปกป้องการค้ากับอาณานิคมไว้ได้แล้ว สเปนจึงค่อย ๆ ยกเลิกข้อจำกัดควบคุมต่าง ๆ เช่นในปี 1740 ก็ยอมให้เรือที่ขึ้นทะเบียนไว้ เดินทางโดยอิสระไปยังอาณานิคมได้ (ไม่ต้องในรูปกองเรือ) และทำการค้าได้ทุกเมืองท่า ต่อมาในปี 1778 ระบบการให้เดินทางเป็นกองเรือก็ถูกยกเลิกไป การมีนโยบายเสรีมากขึ้นนี้ทำให้การค้าของอาณานิคมสเปนในอเมริกาเพิ่มขึ้นมาก แต่สเปนไม่ได้ผลประโยชน์เต็มที่จากการขยายตัวนี้ เนื่องจากไม่นานนักอาณานิคมในอเมริกาส่วนใหญ่อพยพและได้รับอิสรภาพจากสเปน

สำหรับปอร์ตุเกสนั้น นโยบายต่ออาณานิคม(บราซิล)ในอเมริกาก็คล้ายกับของ
 สเปน คือปกป้องผูกขาดการค้ากับอาณานิคมไว้ไม่ให้ชาติอื่นแทรกแซง และยกที่ดินเป็นส่วนใหญ่
 ให้กับพวกขุนนางเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามในระยะแรก ๆ นั้นปอร์ตุเกสไม่ได้สนใจอาณานิคมในทวีปอเมริกา
 เท่าใดนัก แต่สนใจอาณานิคมในตะวันออกมากกว่า จนกระทั่งเมื่อต้อง
 สูญเสียการค้ากับอาณานิคมตะวันออกไปและมีการค้นพบทองคำและเพชรที่อาณานิคมในอเมริกา
 ปอร์ตุเกสจึงเริ่มสนใจผลประโยชน์ในอาณานิคมมากขึ้น(ตั้งแต่ราวปี 1645) มีการพยายาม
 เข้าผูกขาดการค้าทองคำและกษัตริย์ก็เข้าผูกขาดการทำเหมืองเพชร แต่เนื่องจากปอร์ตุเกส
 มีกองทหารที่ไม่เข้มแข็งพอจึงไม่สามารถก็ดกันชาวต่างชาติออกไปได้ โดยเฉพาะฮอลันดาซึ่ง
 เข้ามาลักลอบทำการค้าอยู่เสมอ และจากการที่มิถิลาทหารไม่พอจะควบคุมบราซิล(ซึ่งมีเหมือง
 ทองคำและเพชร)นี้เอง ทำให้อาณานิคมแห่งนี้ประกาศอิสรภาพได้ในปี 1822

ในกรณีของฮอลันดานั้นนโยบายสำหรับอาณานิคมในอเมริกาก็คล้ายกับที่ใช้กับอา-
 ณานิคมตะวันออก(ในเอเชีย)เนื่องจากฮอลันดาเป็นชนชาติการค้า การเข้าครอบครองอาณานิคมก็เพื่อจะทำการค้ากับคนพื้นเมืองหรือไม่ก็เพื่อเป็นฐานที่ตั้งสำหรับจะทำธุรกิจลักลอบค้าขาย
 กับอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตกอื่น คนฮอลันดาไม่อพยพไปตั้งถิ่นฐานในอาณานิคมมากนัก
 และไม่ค่อยสนใจจริงจังที่จะพัฒนาการเกษตรในอาณานิคมขึ้น แม้จะมีการปลูกอ้อยอยู่ในหมู่เกาะ
 อินเดียนตะวันตก และปลูกธัญพืชบ้างที่นิวยอร์กเตอร์คม(นิวยอร์กปัจจุบัน) แต่กิจกรรมหลักของ
 ฮอลันดาก็คือค้าขายกับอาณานิคมของสเปน นำทาสไปแลกเปลี่ยนสินค้า รัฐบาลได้ให้สิทธิผูกขาด
 การค้าแก่บริษัทอินเดียตะวันตกของฮอลันดาซึ่งประสบผลสำเร็จอยู่บ้างในช่วงปี 1621-48 แต่
 หลังจากนั้นก็ประสบปัญหาโดยเฉพาะเมื่อมีการขัดแย้งกับมหาอำนาจตะวันตกอื่น ฮอลันดาต้อง
 ถอนตัวจากบราซิลและต้องสูญเสียนิวยอร์กเตอร์คมแก่อังกฤษในปี 1664 ส่วนอาณานิคมที่เหลือ
 อยู่มีความสำคัญน้อยมาก ฐานะความเป็นผู้นำในการค้าจึงค่อย ๆ สูญเสียไปให้แก่อังกฤษและ

อเมริกาในที่สุด

สำหรับกรณีของฝรั่งเศสนั้น ตั้งแต่แรกเริ่มก็ใช้นโยบายกับอาณานิคมในอเมริกาตามหลักการ colonial compact อย่างเข้มงวด นั่นคือคุ้มครองผลประโยชน์และการค้าของอาณานิคมไว้เพื่อฝรั่งเศสเพียงชาติเดียวเท่านั้น ฝรั่งเศสพยายามควบคุมและพัฒนาอาณานิคมขึ้นโดยตั้งบริษัทให้สิทธิผูกขาดเช่นเดียวกับที่ทำในเอเชีย แต่บริษัทเหล่านี้ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากในการจะพัฒนาการผลิตขึ้นในอาณานิคมต้องมีการลงทุนมากมาย และขาดแคลนผู้อพยพชาวฝรั่งเศสที่จะเข้าไปตั้งถิ่นฐานในอาณานิคมด้วย ดังนั้นนับแต่กลางศตวรรษที่ 17 เป็นต้นไปอาณานิคมของฝรั่งเศสในอเมริกาจึงถือว่าเป็นของกษัตริย์และควบคุมโดยรัฐอย่างเต็มที่

เมื่อเวลาผ่านไป ฝรั่งเศสก็ค่อย ๆ ประสบผลในการพัฒนาการผลิตขึ้นในอาณานิคมอเมริกา โดยเฉพาะในหมู่เกาะอินเดียตะวันตกซึ่งมีการปลูกยาสูบและอ้อยเป็นสำคัญ นอกจากนี้ก็มีการทำการประมงและในแคนาดาก็มีการค้าขนสัตว์(เฟอร์)และทำป่าไม้เป็นธุรกิจสำคัญด้วยเป็นผลให้ในราวปี 1787 นั้นการค้าของฝรั่งเศสกับทวีปอเมริกามีมากกว่าการค้ากับเอเชียถึง 5 เท่า และมีส่วนถึงประมาณ $\frac{1}{5}$ ของการค้าทั้งหมดของฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามเนื่องจากการต่อสู้แข่งขันเพื่อการค้าในอาณานิคมรุนแรงมาก ทำให้อาณานิคมของฝรั่งเศสในอเมริกาต้องสูญเสียไปเป็นจำนวนมากในศตวรรษที่ 18 โดยเฉพาะแคนาดาซึ่งสูญเสียให้กับอังกฤษไปในปี 1763

ในกรณีของประเทศอังกฤษนั้น นโยบายต่ออาณานิคมก็เป็นตามหลักการ colonial compact เช่นเดียวกับมหาอำนาจยุโรปอื่น ดังเห็นได้จากการออกพร.บ.การเดินเรือ (Navigation Act)ในปี 1651 และมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้การเดินเรือค้าขายระหว่าง

อังกฤษกับอาณานิคมของอังกฤษนั้นเป็นทวิย เรือของคนอังกฤษและเรือของอาณานิคมอังกฤษเท่านั้น นอกจากนี้ยังกำหนดให้สินค้าบางประเภทต้องส่งออกจากอาณานิคมสู่อังกฤษเท่านั้นและสินค้าบางอย่างอาณานิคมต้องสั่งซื้อจากอังกฤษเพียงประเทศเดียว อังกฤษยังมีการจ่ายเงินอุดหนุนเพื่อกระตุ้นการผลิตในอาณานิคมสำหรับสินค้าที่ขาดแคลนอีกด้วย เช่นน้ำมันดิน, ป่าน, เสาวเรือ, ใบเรือ, คราม, โปแตช, ฝ้ายไหม เป็นต้น

อย่างไรก็ตามสิ่งที่อาณานิคมอังกฤษในอเมริกาแตกต่างไปจากกรณีของประเทศอื่นมีอยู่ 2 ประการคือ ประการแรกคนอังกฤษเข้าไปตั้งถิ่นฐานอย่างถาวรในอาณานิคมในทวีปอเมริกาเป็นจำนวนมาก(จำนวนถึง 2 ล้านคนในปี 1776) ประการที่ 2 คนที่เข้าไปตั้งหลักแหล่งถาวรในทวีปอเมริกานี้ได้พัฒนาการผลิตสินค้าจำนวนมากขึ้นตามที่เคยทำในอังกฤษ แทนที่จะผลิตแต่สินค้าที่อังกฤษต้องการเท่านั้น ซึ่งเป็นผลให้เกิดการแข่งขันกับอังกฤษทางการค้าในสินค้าบางอย่างขึ้น และคนเหล่านี้ยังถือว่าตนเองเป็นคนอังกฤษซึ่งควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับคนในประเทศอังกฤษด้วย

การผลิตที่คนในอาณานิคมอังกฤษประสบความสำเร็จมากก็คือการต่อเรือ ทั้งนี้เนื่องจากมีป่าไม้สำหรับเป็นวัตถุดิบในการต่อเรืออย่างอุดมสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ในราวปี 1776 ปรากฏว่าในบรรดาเรืออังกฤษที่แล่นอยู่นั้น $\frac{1}{3}$ ต่อมาจากอาณานิคมอเมริกา และการที่ธุรกิจการต่อเรือประสบความสำเร็จก็ทำให้ธุรกิจการเดินเรือขนส่งและธุรกิจการประมงของอาณานิคมอเมริการุ่งเรืองตามไปด้วย และยังช่วยอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินการค้าของอาณานิคมอีก สินค้าสำคัญของอาณานิคมได้แก่ปลา, แป้งสาลี ซึ่งถูกส่งไปขายยังหมู่เกาะอินเดียตะวันตกเพื่อแลกกับน้ำตาลและโมลาส (molasses) ซึ่งจะนำมาผลิตน้ำตาลและเหล้ารัมอีก ต่อหนึ่งส่งไปขายแก้อังกฤษเพื่อให้ได้เงินตราสำหรับชำระค่าสินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ซื้อ

จากอังกฤษอีกทีหนึ่ง หรือไม่ก็ส่งไปขายที่อัฟริกาเพื่อแลกกับแรงงานทาสกลับมาขายหากำไรต่อไปในอาณานิคม นอกจากนี้ยังมีสินค้าสำคัญอื่นอีกที่ส่งออกจากอาณานิคม ได้แก่ ยาสูบและฝ้าย ซึ่งจะถูกส่งไปยังอังกฤษโดยตรง

ในการเดินเรือทำการค้าทั้งหมดนั้น (วันที่ค้ากับอินเดีย) เรือของอาณานิคมได้สิทธิเช่นเดียวกับเรืออังกฤษทุกประการ อย่างไรก็ตามจากการที่อาณานิคมอเมริกาติดต่อกับน้ำตาลและโมลาสจากหมู่เกาะอินเดียตะวันตกส่วนของเสปญและฝรั่งเศสมาก ทำให้ธุรกิจการปลูกอ้อยผลิตน้ำตาลและโมลาสของอังกฤษในอาณานิคมที่หมู่เกาะอินเดียตะวันตกกระทบกระเทือน และเรียกร้องให้รัฐบาลอังกฤษออกกฎหมายมาควบคุม ซึ่งได้แก่ Molasses Act (1733) ซึ่งให้เก็บภาษีสน้ำตาลและโมลาสทั้งหมดที่นำเข้าสู่อาณานิคมอังกฤษในอเมริกาเหนืออย่างหนัก นอกจากนั้นอุตสาหกรรมแรกตั้งในอาณานิคมอเมริกาหลายประเภทก็ได้รับความกระทบกระเทือนจากกฎหมายที่ออกมาปกป้องตลาดในอาณานิคมไว้ให้แก่อุตสาหกรรมของอังกฤษเท่านั้น เช่น พ.ร.บ. ฝ้ายขนสัตว์ (Woolen Act) ปี 1699 ห้ามการขนส่งขนสัตว์, เส้นด้าย (จากขนสัตว์) และฝ้ายขนสัตว์ระหว่างอาณานิคม พ.ร.บ. หมวก (Hat Act) ปี 1731 ห้ามการส่งออกหมวก (ส่วนใหญ่ทำจากบีเวอร์ซึ่งเป็นที่นิยมในขณะนั้น) ระหว่างอาณานิคม และผู้ทำหมวกถูกห้ามไม่ให้มีนักเรียนฝึกหัด (apprentice) เกินกว่า 2 คน กฎหมายสำคัญ อีกฉบับหนึ่งคือ Iron Act (1750) ห้ามการผลิตอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้าในอเมริกา นอกจากนี้ก็มีกฎหมายอีกมากมายซึ่งห้ามอาณานิคมช่วยจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่อุตสาหกรรมในเขตของอาณานิคมด้วย

แม้ว่าจะมีกฎหมายจำกัดควบคุมเช่นนี้ แต่ไม่ได้มีการจัดการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดในระยะแรก ๆ จึงเป็นผลให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้นในอาณานิคมอเมริกาได้ และการค้าก็ขยายตัวอย่างมาก อย่างไรก็ตาม หลังจากสงคราม 7 ปี ระหว่างอังกฤษกับ

ฝรั่งเศส อังกฤษก็เริ่มเห็นว่าอาณานิคมควรถูกเก็บภาษีมากขึ้นเพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายทำสงครามของอังกฤษ เนื่องจากอาณานิคมเป็นฝ่ายได้รับประโยชน์จากสงครามคือฝรั่งเศสต้องยกดินแดนในทวีปอเมริกาให้ นอกจากนี้ก็เห็นว่าอาณานิคมไม่ควรดำเนินการในทางที่ขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจของอังกฤษ ในการนี้อังกฤษได้ออกกฎหมายใหม่เพื่อเก็บภาษีเพิ่มขึ้น และจัดการควบคุมทั้งกฎหมายเก่าและใหม่นี้ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเข้มงวดด้วย กฎหมายสำคัญได้แก่ พ.ร.บ. แสตมป์ (Stamp Act) ปี 1765 ซึ่งกำหนดให้เอกสารจำนวนมากต้องซื้อแสตมป์มาติด ทั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ฝรั่งเศส นอกจากนั้นก็มี พ.ร.บ. น้ำตาล (Sugar Act) ปี 1764 ซึ่งแม้จะเป็นการลดภาษีขาเข้าน้ำตาลและโมลาสลง แต่ก็มีการจัดเก็บอย่างจริงจัง (เติมนตาม พ.ร.บ. โมลาสเก็บในอัตราสูงกว่าแต่ไม่มีการควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมาย) กฎหมายที่สำคัญอีกฉบับหนึ่งคือ Townshend Act (ปี 1767) ซึ่งเพิ่มอัตรากำหนดภาษีขาเข้าสินค้าหลายประเภทที่นำเข้าสู่อาณานิคมขึ้น มาตรการเหล่านี้นำไปสู่การเรียกร้องอิสรภาพของอาณานิคมจากการปกครองของอังกฤษในที่สุด
